

Četudi je svet v času med obema izdajama zaradi pandemije nekako obstal, pa se je v tem času zgodilo mnogo. Tako pri zbujanju množic in zavedanju pomena ohranjene narave kot na področju sprememb njene politike; »mimo« nas pa je šlo tudi kar nekaj mednarodnih dni in obletnic. Eno prvih smo povezali tudi s tokratno izdajo – *Spomenico*. Nanjo se osredotočamo v Osrednji temi, Osebni izkaznici, Fotoživu, tudi pri zapostavljenih podatkovnih nizih v naravovarstvu in drugih prispevkih. Mimo tega prvega naravovarstvenega programa na Slovenskem seveda ne moremo kar tako. Še posebej, ker je še po sto letih aktualen. *Spomenica* nas spominja in pripominja, da je naravovarstvo državotvorno in da so pri tem ključno državotvorne tudi nevladne organizacije (NVO). Med njenimi ključnimi cilji ostajajo predvsem trije: poleg vzpostavitve učinkovitega nadzora še, da politika prepozna pomen ohranjanja narave in k temu aktivno pristopi ter zainteresirati najširšo javnost za varstvo narave. K vsemu temu NVO še danes prispevamo z izvajanjem števnih (večinoma prostovoljnih) akcij, tudi z opozarjanjem na nepravilnosti in pomanjkljivosti. *Spomenica* je vsekakor še vedno aktualna, četudi so danes izzivi že tudi drugačni. Eden največjih je v Sloveniji zagotovo izvajanje dogovorjenega in predpisanega. Najsi to velja za mednarodno kot tudi državno zakonodajo ter medsebojna dogovarjanja. Še eno stoletnico obeležujemo v tej številki, in sicer rojstva dr. Jana Carneluttija, ki je bil tudi zaradi svojega angažmaja pri delu z mladimi pravi sledilec ciljem *Spomenice*. Stoletnica študija biologije na ljubljanski univerzi pa se je izdaja žal izmuznila.

Trdoživ ima s *Spomenico* zagotovo več skupnega. Med drugim poudarjanje, da je poznavanje in spoznavanje narave, s tem pa tudi biotske raznovrstnosti, pomembno. Je del domoznanstva. K temu prispeva dobršen del biltena, tokrat na primer z odkritjem novega rodu hroščev, akustičnim monitoringom delfinov, s predstavivtijo širokouhega netopirja in knjige *60 obrazov biodiverzitete* ter z določevalnim ključem desetih najpogostejših in najlažje prepoznavnih vrst ali rodov pajkov rakovičarjev. Seveda nismo mogli obiti koronavirusa, o katerem boste več prebrali že na naslednjih straneh, in invazivnih vrst. Tokrat pišemo o uporabi tujerodnih rastlin in o *Tujerodnem vedežu*. Samoizolacije, ki smo si jo lahko popestrili tudi s predstavljenim kačjepastirskim kvizom, pa nismo bili deležni zgolj ljudje – konec marca 2020 se je namreč tudi za »novega« risa Katalina iz v minuli številki predstavljenega projekta zaključila tritedenska karantena pred izpustitvijo na naših tleh.

Na kratko še o mednarodnih dneh. Več njih (24. svetovni dan mokrišč, 7. svetovni dan prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, 8. mednarodni dan gozdov, 28. svetovni dan voda, 50. svetovni dan Zemlje, 3. svetovni dan čebel, 4. evropski dan Nature 2000, 28. mednarodni dan biotske raznovrstnosti, 22. evropski dan parkov, 14. dan Save, 47. svetovni dan varstva okolja, 12. svetovni dan oceanov, 25. svetovni dan boja proti širjenju puščav in suš ...) je imelo skupno sporočilo – da je ohranjena narava pomembna za preživetje človeka. Da biodiverzitetata ni samo število vrst, kar pogosto poudarjamo biologi, temveč je še kako povezana z našim vsakdanom in prihodnostjo.

Takšne misli najmanj ošvrkne tudi marca 2020 v Državnem zboru sprejeti (na teh straneh večkrat s prstom pokazani) *Nacionalni program varstva okolja*. V njegovem poglavju 8.5 je zapisano: »Za doseganje ciljev tega programa bo ključna podpora NVO na

področju varstva okolja in ohranjanja narave, da bodo njihove zmogljivosti lahko uporabljene za doseganje ciljev tega programa in da bodo te organizacije lahko delovale v skladu s pristojnostmi in odgovornostmi, ki jim jih zagotavljajo državni predpisi in mednarodne konvencije. Zagotoviti bo treba sistematičen, odkrit in vsebinsko bogat dialog oziroma sodelovanje NVO in upravnih organov ter okrepiti zavedanje o koristi vključitve NVO v postopke oblikovanja politik in prevzemanja javnih storitev.« Aprila in maja pa je isti Državni zbor začel sprejemati zakone in novele zakonov z vsebino in na način, ki sta ta načela popolnoma povozila. Kakšna bi sodelovanja lahko bila ali so bila, kaj pomeni strokovnost in kakšna je vloga NVO, je opisano v tokratnem intervjuju. K pogovoru smo povabili tri člane minulih Svetov ministra za okolje in prostor za sodelovanje z NVO in takratna ministra.

O obeh protikoronskih zakonih in spremembi *Zakona o ohranjanju narave*, ki so med drugim tudi znižali demokratične standarde v državi, na tem mestu ne bom izgubljal preveč besed. A na slednje vsekakor ne smemo pozabiti! Niti tega ignorirati ali ostati tiho. Uporabimo za vse to druga mesta. Tudi za v javnosti prisotno popolno napačno razumevanje NVO in našega motiva, pa veljavo in uveljavitev stroke in znanosti, ločevanja med okoljem in naravo. Pogledu na to lahko prisluhnete tudi na <https://radiostudent.si/znanost/zr-intervju/zastopanje-narave> ali preberete v članku *Bomo vidro, močerada, metulje pustili izumreti?* (*Delo*, 5. VI. 2020). Mimogrede, maja je Evropska komisija objavila biodiverzitetno strategijo (naš nacionalni program z njo ni usklajen, kar velja tudi za te navedene zakonodajne spremembe), ki vsebuje tudi naučeno iz minule pandemije. Da je zdrav planet z ohranjeno naravo predpogoj za zdravo človeštvo, da morajo politične odločitve temeljiti na dejstvih in stroki ter da se je treba tako s podnebno kot z biodiverzitetno krizo spopasti, preden postaneta neobvladljivi. *Strategija* je vsekakor korak naprej.

Da pa ne bo pomote, osrednja težava zakonodajnih sprememb ni urejanje področja NVO, žal je le to prišlo bolj v ospredje pred vsemi drugimi spremembami, ki vplivajo na upravljanje s prostorom. Žal trenutno v Sloveniji oz. njeni politiki ne stremimo k boljšemu in naprednejšemu, pa bi morali! Izpisal in združil bi na Facebooku opažene misli dveh biologinj, saj nakažejo na v javnosti prisotno meglico: »Vsak ima seveda pravico do svojega mnenja (o nečem), niso pa mnenja vseh enako kompetentna. Je treba tudi ločiti med mnenji in dejstvi.« Da pa nekaj trdimo, moramo nekaj vedeti. Za začetek bi se spodobilo že, da bi več komentatorjev vedelo, da »glasnih« investicijskih projektov (npr. HE Mokrice) niso (vsaj začasno) zaustavile NVO – zaustavilo jih je sodišče. Ker je ugotovilo, da državni organi niso ravnali v skladu s predpisi. Pa se znova prepletamo s problematikami prejšnjih odstavkov, ki jih boste še zasledili v tej izdaji. Naj zaključim s tem: **vsak lahko in mora zahtevati, da se spoštuje dogovorjeno, da je »nekaj« zakonito.** Ali ima kak status v javnem interesu ali ne, ali je državljani ali pa je pravna oseba. Če ima 50 članov na skupščinah ali ne, če ima redno zaposlene ali ne. In če za uveljavljanje te pravice nimamo vsaj časa, je treba pozdraviti tiste, ki si čas za to vzamejo. Pa če jih kdo okliče, da nagajajo, ali ne.

Vabljeni k oddaji prispevkov za naslednjo številko. Rok za oddajo je 1. oktober. Do takrat vam želim prijetnega branja in obilo poletnih, tudi terenskih, užitkov. 🌿